

APPLYING THE SITUATION METHOD IN TEACHING CIVIC EDUCATION FOR GRADE 6 TO DEVELOP PROBLEM-SOLVING ABILITY

Thai Huu Linh*, Nguyen Thi Khuong

TNU - University of Education

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	03/8/2024	Civic Education for grade 6 is one of the subjects with many contents closely related to practice and life. To teach effectively and with high quality, in addition to theoretical research, the use of situational learning teaching methods, using learning situations associated with practice... at different levels will contribute positively to the development of problem-solving capacity for students. By means of theoretical research and development, the author has raised a number of theoretical issues about situational teaching methods, about teaching problem solving. Then, using the generalization and synthesis method, the author builds a number of learning situations in specific lessons of Civic Education for grade 6. Through the analysis method, the author proposes a number of solutions to develop problem-solving capacity for students through Civic Education for grade 6 through learning situations. Situational teaching method is one of the methods that is implemented with high efficiency, stimulating thinking ability, creativity, developing problem-solving capacity of students.
Revised:	26/9/2024	
Published:	26/9/2024	

KEYWORDS

Situational
Teaching
Civic education
Capacity
Problem solving

VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP TÌNH HUỐNG TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN LỚP 6 NHẪM PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

Thái Hữu Linh*, Nguyễn Thị Khương

Trường Đại học Sư phạm - ĐH Thái Nguyên

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	03/8/2024	Môn Giáo dục công dân lớp 6 là một trong những môn học có nhiều nội dung gắn liền với thực tiễn và đời sống. Để dạy học đạt hiệu quả, chất lượng cao, ngoài việc nghiên cứu lý thuyết thì việc sử dụng phương pháp dạy học tình huống, sử dụng tình huống học tập gắn với thực tiễn... ở các mức độ khác nhau sẽ góp phần tích cực vào việc phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh. Bằng phương pháp nghiên cứu phát triển lý thuyết, tác giả đã đưa ra một số vấn đề lý luận về phương pháp dạy học tình huống, về dạy học giải quyết vấn đề. Sau đó, sử dụng phương pháp khái quát, tổng hợp xây dựng một số tình huống học tập trong những bài học cụ thể môn Giáo dục công dân lớp 6. Thông qua phương pháp phân tích, tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh thông qua môn Giáo dục công dân lớp 6 bằng các tình huống học tập. Phương pháp dạy học tình huống là một trong những phương pháp được thực hiện mang lại hiệu quả cao, kích thích khả năng tư duy, sáng tạo, phát triển năng lực giải quyết vấn đề của học sinh.
Ngày hoàn thiện:	26/9/2024	
Ngày đăng:	26/9/2024	

TỪ KHÓA

Tình huống
Dạy học
Giáo dục công dân
Năng lực
Giải quyết vấn đề

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.10853>

* Corresponding author. Email: linhth@tnue.edu.vn

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, Giáo dục và đào tạo luôn được Đảng và Nhà nước quan tâm. Ban Chấp hành Trung ương Đảng đã ban hành Nghị quyết số 29 – NQ/TW ngày 4/11/2013 tại Hội nghị Trung ương Đảng lần thứ 8 khóa XI về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo”, đẩy mạnh đổi mới nội dung, phương pháp, cách thức kiểm tra đánh giá... trong giáo dục. Môn Giáo dục công dân ở trung học cơ sở là môn học bắt buộc, môn học giúp hình thành những phẩm chất đạo đức, như: siêng năng, kiên trì, tiết kiệm, đoàn kết, khoan dung, tôn trọng kỷ luật, hiểu biết và thực hiện pháp luật, tự tin, yêu thương con người... Hình thành những năng lực như: năng lực tự học, năng lực giải quyết vấn đề, năng lực tham gia các hoạt động xã hội. Vì vậy, đối với môn Giáo dục công dân, giáo viên cần có những phương pháp dạy học thích hợp, lựa chọn những phương pháp tối ưu nhằm phát triển phẩm chất, năng lực học sinh. Trong bài viết này, tác giả lựa chọn phương pháp dạy học tình huống, một trong những phương pháp được sử dụng phổ biến trong môn Giáo dục công dân nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh thông qua môn Giáo dục công dân lớp 6.

Khi nghiên cứu về đổi mới phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân ở trung học cơ sở đáp ứng yêu cầu của giáo dục có bài viết: “Phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân ở trường phổ thông – Thực trạng và giải pháp” [1]; bài viết: “Một số nguyên tắc trong dạy học môn Giáo dục công dân theo định hướng phát triển năng lực cho học sinh trường trung học phổ thông hiện nay” [2]. Các bài viết cho rằng sử dụng các phương pháp dạy học tích cực tạo cho học sinh có cơ hội và biết cách tìm tòi, khám phá, chiếm lĩnh tri thức của môn học một cách tự giác, tự chủ và sáng tạo, nhằm phát triển năng lực học tập của học sinh. Từ đó, bài viết khái quát về tình hình sử dụng các phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân hiện nay ở các nhà trường và đưa ra một vài giải pháp khắc phục.

Một số tác giả có những nghiên cứu về vai trò của các phương pháp dạy học tích cực trong môn Giáo dục công dân để phát triển năng lực người học như: Tác giả Phạm Mạnh Thắng đã có những tìm hiểu, phân tích về phương pháp dạy học dự án và tầm quan trọng của phương pháp này trong thực hiện giảng dạy môn Giáo dục công dân [3]. Tác giả Cao Thành Tấn và cộng sự cho rằng tổ chức dạy học bằng phương pháp trò chơi là một trong những phương pháp dạy học hiệu quả có thể phát triển được những phẩm chất, năng lực cho học sinh. Đây là phương pháp học tập hiệu quả nhất để tăng cường khả năng học tập và nâng cao chất lượng giáo dục đối với học sinh [4].

Bài viết “Vai trò của môn Giáo dục công dân đối với việc xây dựng và phát triển nhân cách học sinh trung học phổ thông” [5] lại khẳng định môn Giáo dục công dân góp phần hình thành thể giới quan, nhân sinh quan và phương pháp luận khoa học cho học sinh, góp phần giáo dục cho học sinh phẩm chất chính trị, tư tưởng của người công dân trong giai đoạn hiện nay, góp phần giáo dục các giá trị đạo đức, góp phần trực tiếp xây dựng lối sống đúng đắn và lành mạnh cho học sinh.

Nghiên cứu về dạy học tình huống trong môn Giáo dục công dân có bài viết: “Sử dụng bài tập tình huống trong giảng dạy môn giáo dục công dân lớp 12” [6] của tác giả Dương Thị Hoài Dững. Bài viết khẳng định việc đổi mới phương pháp dạy học Giáo dục công dân, với việc sử dụng bài tập tình huống đã và đang được chú trọng, ngày càng có hiệu quả. Giáo viên cần biết cách khai thác bài tập tình huống một cách hệ thống để kích thích học sinh suy nghĩ, làm việc một cách năng động, sáng tạo và linh hoạt.

Tác giả Hoàng Phi Hải nghiên cứu về phương pháp dạy học tình huống để phát triển năng lực điều chỉnh hành vi cho học sinh. Tác giả đánh giá vai trò, tầm quan trọng của phương pháp dạy học tình huống, đặc biệt phương pháp này có giá trị trong việc phát triển năng lực điều chỉnh hành vi, một trong những năng lực cần thiết của học sinh cần có trong quá trình hoàn thiện bản thân. Tác giả xây dựng cách thức thực hiện phương pháp dạy học tình huống trong những bài học cụ thể môn Giáo dục công dân ở cấp trung học cơ sở [7].

Tác giả Nguyễn Thị Hà khẳng định phương pháp đóng vai và phương pháp tình huống có mối quan hệ tác động qua lại với nhau. Phương pháp đóng vai phải có tình huống để thể hiện lại nội

dung tình huống đặt ra. Và khi sử dụng phương pháp đóng vai vào dạy học thì phải có cách thức để xử lý tình huống thực tiễn. Khi giáo viên thực hiện kết hợp hai phương pháp trong quá trình dạy học đòi hỏi phải hiểu rõ quy trình thực hiện của từng phương pháp, từ đó biết cách xây dựng và triển khai thành thực quy trình chung từ khi bắt đầu cho tới khi kết thúc [8].

Như vậy, có nhiều công trình nghiên cứu về đổi mới phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân, các tác giả nhấn mạnh vai trò quan trọng của các phương pháp dạy học hiện đại được ứng dụng trong dạy môn Giáo dục công dân. Đề xuất những giải pháp nhằm nâng cao chất lượng dạy học, nâng cao năng lực của học sinh. Tuy nhiên, chưa có công trình nghiên cứu cụ thể về phương pháp dạy học tình huống để phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh thông qua môn Giáo dục công dân lớp 6 hiện nay.

2. Phương pháp nghiên cứu

Tác giả sử dụng phương pháp nghiên cứu lý thuyết, thu thập thông tin, dữ liệu để tìm hiểu về một số vấn đề lý luận của bài báo như: phương pháp dạy học tình huống, tình huống học tập, năng lực giải quyết vấn đề. Sử dụng phương pháp thống kê, khái quát để liệt kê, lập luận những điểm tương đồng của các công trình khoa học trước có nghiên cứu đến dạy học tình huống, dạy học phát triển năng lực giải quyết vấn đề. Sử dụng phương pháp phân tích nhằm xây dựng các tình huống trong những bài học cụ thể của môn Giáo dục công dân lớp 6. Cuối cùng, bằng phương pháp tư duy logic tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề thông qua sử dụng phương pháp tình huống trong môn Giáo dục công dân lớp 6.

3. Kết quả và bàn luận

3.1. Một số vấn đề lý luận về dạy học phát triển năng lực giải quyết vấn đề, phương pháp dạy học tình huống

Theo I. Kharlamov: “Dạy học giải quyết vấn đề là sự tổ chức quá trình dạy học bao gồm việc tạo ra tình huống có vấn đề (tình huống tìm tòi) trong giờ học, kích thích ở học sinh nhu cầu giải quyết những vấn đề nảy sinh, lôi cuốn các em vào hoạt động nhận thức tự lực nhằm nắm vững kiến thức, kĩ năng, kĩ xảo mới” [9, tr. 44]. Hai tác giả Erwin và T. Dary đưa ra ý kiến về quan điểm giải quyết vấn đề: là sự hiểu biết về vấn đề, có thể có được trên cơ sở kiến thức đã học, từ đó tạo ra giải pháp khả thi, xác định, lựa chọn giải pháp để giải quyết vấn đề, và đánh giá quá trình giải quyết vấn đề [10]. Tác giả Nguyễn Ngọc Duy cho rằng năng lực giải quyết vấn đề là “Khả năng cá nhân tư duy một cách độc lập, sử dụng hiệu quả các quá trình nhận thức, hành động và thái độ, động cơ, xúc cảm để giải quyết những tình huống, những vấn đề học tập và thực tiễn” [11].

Như vậy, có rất nhiều định nghĩa khác nhau về dạy học giải quyết vấn đề nhưng đa số đều cho rằng bản chất của quá trình dạy học giải quyết vấn đề là giáo viên tạo ra những tình huống có vấn đề, hướng dẫn học sinh phát hiện vấn đề, học sinh tự giác, tích cực, chủ động, sáng tạo để giải quyết vấn đề, từ đó chiếm lĩnh tri thức, rèn luyện kỹ năng và đạt được mục đích học tập.

Theo Trịnh Văn Biều cho rằng “dạy học tình huống là một phương pháp dạy học được tổ chức theo những tình huống có thực của cuộc sống, trong đó người học được kiến tạo tri thức qua việc giải quyết các vấn đề có tính xã hội của việc học tập” [12, tr. 102]. Theo Phan Trọng Ngọ cho rằng phương pháp dạy học tình huống là thông qua việc giải quyết những tình huống, người học có được khả năng thích ứng tốt nhất với môi trường xã hội đầy biến động [13]. Tác giả Lê Văn Hải lại có quan điểm phương pháp dạy học tình huống là phương pháp dạy học mà giáo viên tạo ra trong bài giảng có những tình huống chứa những mâu thuẫn, kích thích tâm lí khát khao tìm tòi, khám phá sáng tạo của học sinh nhằm giải quyết vấn đề [14].

Như vậy, phương pháp dạy học tình huống là phương pháp dạy học dựa vào các sự kiện, sự việc, tình huống đã hoặc đang diễn ra trong thực tế. Sử dụng phương pháp dạy học tình huống giúp học sinh tiếp nhận tri thức một cách chủ động, có thể vận dụng linh hoạt những kiến thức và kĩ năng đã học, phát triển khả năng giải quyết vấn đề.

3.2. Sử dụng phương pháp dạy học tình huống trong môn Giáo dục công dân lớp 6 nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề

Môn Giáo dục công dân lớp 6 giúp học sinh biết tự hào về truyền thống gia đình, quê hương, dân tộc, biết yêu thương con người, khoan dung, quan tâm, giúp đỡ người khác. Sống có trách nhiệm với bản thân, gia đình, nhà trường, xã hội, công việc và môi trường sống. Có tri thức cơ bản về pháp luật, quy tắc của cộng đồng, quy định của pháp luật và lứa tuổi. Vì vậy, để phát triển năng lực học sinh, đặc biệt là năng lực giải quyết vấn đề, giáo viên Giáo dục công dân cần sử dụng phương pháp dạy học tình huống. Trong giới hạn của bài viết, tác giả đề xuất cách thức sử dụng phương pháp dạy học tình huống trong một số bài dạy cụ thể môn Giáo dục công dân lớp 6 (Sách kết nối tri thức với cuộc sống).

* Mạch nội dung kiến thức giáo dục đạo đức

Thông qua các bài học của mạch nội dung kiến thức về đạo đức nhằm giúp học sinh đạt được những phẩm chất: yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm. Ngoài ra, giáo viên cần thực hiện các phương pháp để phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh. Một trong những biện pháp đó là xây dựng các tình huống học tập phù hợp với thực tiễn địa phương Thái Nguyên, một vùng đất có truyền thống lâu đời với những giá trị văn hóa đặc sắc.

Bài 1: Tự hào truyền thống quê hương, gia đình. Ngoài những nội dung được triển khai trong sách giáo khoa, giáo viên có thể xây dựng thêm tình huống để củng cố kiến thức cũng như giúp học sinh phát triển năng lực giải quyết vấn đề khi gặp phải các tình huống tương tự trong cuộc sống.

Bảng 1. Tình huống về truyền thống quê hương, gia đình

Tình huống	Nội dung thực hiện
Thái Nguyên là vùng đất nổi tiếng với sản phẩm “Trà”, thương hiệu “Trà” Thái Nguyên trở thành thương hiệu Quốc gia được yêu thích và quảng bá trên phạm vi toàn quốc và thế giới. Trong thực tế những năm gần đây, tỉnh Thái Nguyên đã có nhiều hoạt động quảng bá sản phẩm để nâng cao giá trị sản phẩm của tỉnh nhà. Anh A làm nghề buôn bán trà nhiều năm, anh đã lấy trà từ nhiều nơi khác với giá rẻ, về dán nhãn Trà Tân Cương Thái Nguyên để tăng lợi nhuận. Biết được sự việc trên, em sẽ giải quyết vấn đề trên như thế nào?	<ul style="list-style-type: none"> - Giáo viên đưa ra tình huống cho các nhóm tiến hành thảo luận (4 nhóm/lớp). - Các nhóm thực hiện thảo luận tìm ra các giải pháp để giải quyết tình huống, giải quyết vấn đề - Các nhóm báo cáo giải pháp đã lựa chọn - Giáo viên tổng kết và định hướng cho học sinh để giải quyết những tình huống tương tự khi gặp phải.

Bài 5: Tự lập. Thông qua nội dung bài học, giúp giáo viên đánh giá được khả năng tự lập của học sinh thông qua những hoạt động giáo dục mà giáo viên triển khai. Từ đó, học sinh biết thực hiện nhiệm vụ của bản thân trong học tập, sinh hoạt hàng ngày, trong hoạt động tập thể ở trường, trong cuộc sống, không dựa dẫm, ỷ lại, phụ thuộc vào người khác. Giáo viên có thể xây dựng các tình huống để học sinh tìm phương án giải quyết.

Bảng 2. Tình huống về đức tính tự lập của học sinh

Tình huống	Nội dung
Nhà Minh sống ở nông thôn, cách xa trường 4 km. Bố mẹ Minh hàng ngày phải đi bán hàng ở chợ từ rất sớm nên mỗi ngày, Minh thường phải tự nấu cơm ăn sáng và đạp xe đến trường mà không có bố mẹ đưa đón như các bạn cùng lớp. Nhưng Minh luôn đi học đúng giờ. Một hôm, do xe đạp bị hỏng Minh phải dắt xe đến trường nên đến lớp muộn 10 phút. Khi vừa đến lớp, Bình đã nói lớn: “Sao cậu không bảo bố mẹ chở đi học như chúng tớ, sẽ chả bao giờ bị muộn học cả”.	<ul style="list-style-type: none"> - Nếu là Minh trong trường hợp trên em sẽ làm gì? - Nếu em là các bạn cùng lớp Minh và Bình em sẽ làm gì? <p>Thông qua tình huống học tập, học sinh sẽ nhận thức được khả năng của bản thân và biết giải quyết các vấn đề trong cuộc sống khi có những tình huống xảy ra tương tự.</p>

* Mạch nội dung kiến thức giáo dục kỹ năng sống

Mạch nội dung kiến thức này được thể hiện trong 2 bài: Tự nhận thức bản thân; Ứng phó với tình huống nguy hiểm. Thông qua các bài học, giúp giáo dục cho học sinh những kỹ năng cần thiết cho bản thân, biết giải quyết những vấn đề gặp phải trong cuộc sống hàng ngày. Giáo viên có thể vận dụng phương pháp dạy học tình huống như sau:

Bài 6: Tự nhận thức bản thân. Giáo viên thực hiện các hoạt động giáo dục nhằm giúp cho học sinh nhận thức được điểm mạnh, điểm yếu, giá trị, vị trí của bản thân. Học sinh biết tôn trọng bản thân, xây dựng được kế hoạch để phát triển bản thân. Giáo viên đưa ra các tình huống gắn gũi với thực tế cuộc sống, có thể là những tình huống đã xảy ra tại trường, lớp; có thể là những tình huống trên báo đài, ti vi; có thể là những tình huống giáo viên xây dựng. Thông qua việc lựa chọn các tình huống, giáo viên sẽ phát hiện ra những học sinh biết nhận thức bản thân, học sinh chưa biết tự nhận thức bản thân. Mỗi học sinh cần có sự giải thích về sự lựa chọn các tình huống. Sau mỗi tình huống, học sinh sẽ biết điểm mạnh, điểm yếu của mình và biết khắc phục những điểm yếu để hoàn thiện bản thân hơn. Điều này sẽ tạo điều kiện để phát triển năng lực giải quyết vấn đề trong cuộc sống. Các tình huống:

A. Trường Hoa tổ chức cuộc thi vẽ tranh về quê hương, gia đình. Khi cô giáo thông báo và mong muốn các bạn có năng khiếu có thể tham gia. Hoa rất thích vẽ và thường tự vẽ tranh ở nhà, tuy nhiên, Hoa sợ mình không mang được giải về cho lớp nên không đăng ký tham gia. => Yêu cầu đối với học sinh cần chủ động, mạnh dạn thể hiện khả năng của bản thân.

B. Mỗi khi cô giáo giảng bài mà có phần chưa hiểu, Tuấn thường xin phép gặp cô và hỏi cô những thắc mắc của mình sau giờ học. => Yêu cầu đối với học sinh: không giấu dốt, chủ động tìm hiểu kiến thức bài học.

C. Gia đình Mai là hộ nghèo, bạn luôn ý thức được điều đó nên cố gắng học tập, rèn luyện. Nên cuối năm Mai được học sinh giỏi và nhận được học bổng của nhà trường. => Yêu cầu đối với học sinh: Luôn tích cực học tập, vượt qua những khó khăn trong cuộc sống.

D. Hoa là lớp trưởng nên bạn thường đề cao bản thân, bắt buộc các bạn trong lớp phải làm theo ý mình, không quan tâm là việc làm đó có đúng hay sai. => Yêu cầu đối với học sinh giải quyết: Hoa cần nhìn nhận lại bản thân, biết lắng nghe các bạn trong lớp để hoàn thiện bản thân hơn.

Bài 7: Ứng phó với tình huống nguy hiểm. Với bài học này, giáo viên có thể sử dụng rất nhiều tình huống thực tế tại địa phương Thái Nguyên để giáo dục học sinh biết cách giải quyết vấn đề và xử lý tình huống.

Bảng 3. Học sinh giải quyết tình huống xảy ra trong cuộc sống

Hãy quan sát hình ảnh và cho biết cần làm gì khi gặp phải tình huống trên	
<i>Nước ngập tại một số điểm của Thái Nguyên khi trời mưa</i>	<i>Sạt lở đất tại vùng núi</i>
	
Khi gặp nước lớn:.....	Khi gặp sạt lở đất:.....
<i>Giông lốc, sấm sét bất chợt</i>	<i>Học sinh không biết bơi bị đuối nước</i>
	
Khi gặp giông lốc, sấm sét:.....	Tai nạn đuối nước:.....

* *Mạch nội dung kiến thức về giáo dục kinh tế*

Bài 8: Tiết kiệm. Thông qua bài học, học sinh biết tiết kiệm trong cuộc sống, học tập, học sinh đánh giá được việc thực hành tiết kiệm của bản thân và những người xung quanh. Bài học này rất gần gũi với thực tiễn của học sinh. Giáo viên có thể sử dụng nhiều tình huống để khơi gợi năng lực, kỹ năng tư duy, phát triển năng lực giải quyết vấn đề.

Trong phần bài dạy này, giáo viên thực hiện chia nhóm và giao nhiệm vụ cho các nhóm. Cách thức thực hiện:

- Giáo viên chia lớp thành 4 nhóm, mỗi nhóm 6-8 học sinh
- Giáo viên giao nhiệm vụ: các nhóm thực hiện xây dựng các tình huống trong thực tế cuộc sống, những việc làm thể hiện sự tiết kiệm và chưa biết tiết kiệm
- Các nhóm thảo luận và trình bày báo cáo của nhóm
- Giáo viên nhận xét về các tình huống của các nhóm và kết luận.

Như vậy, thực hành tiết kiệm, tuyên truyền cho mọi người tiết kiệm là mục đích của bài học đặt ra, nhờ đó, những năng lực cơ bản của học sinh được hình thành trong đó có năng lực giải quyết vấn đề.

** Mạch nội dung kiến thức về giáo dục pháp luật*

Mạch nội dung kiến thức này được thể hiện trong các bài: Công dân nước cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam; Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân; Quyền cơ bản của trẻ em; Thực hiện quyền trẻ em. Những bài học về pháp luật thì việc sử dụng phương pháp dạy học tình huống luôn được sử dụng nhiều, và phát huy tối đa ưu điểm nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh.

Bài 11: Quyền cơ bản của trẻ em. Với bài học này, học sinh nhận biết được các quyền cơ bản của trẻ em và biết thực hiện các quyền đó. Giáo viên đưa ra các tình huống cho các nhóm thực hiện giải quyết tình huống.

Bảng 4. Nhận biết các quyền cơ bản của trẻ em

<i>Tình huống</i>	<i>Giải quyết tình huống</i>
- An năm nay 12 tuổi, vào kỳ nghỉ hè, em đi làm thuê phụ xây - Em hãy xác định nhóm quyền được bảo vệ của trẻ em trong tình huống trên?	
- Hoa bị sốt cao, tuy nhiên bố Hoa không cho Hoa đến bệnh viện khám mà mời thầy cúng đến làm lễ sẽ khỏi bệnh	- Bố Hoa đã vi phạm nhóm quyền nào trong quyền cơ bản của trẻ em?
- Mai đến công viên chơi, tuy nhiên trong công viên có tổ chức đám cưới nên bác bảo vệ không cho Mai vào chơi ở công viên.	- Mai đã bị vi phạm quyền gì trong các quyền cơ bản của trẻ em?

Bài 12: Thực hiện quyền trẻ em. Giáo viên xây dựng các tình huống để học sinh xử lý và định hướng, giáo dục cho học sinh biết bảo vệ bản thân.

Bảng 5. Tình huống về thực hiện quyền trẻ em

<i>Tình huống</i>	<i>Nội dung thực hiện</i>
Cuối năm học, Tuấn vì mãi chơi - Khi chứng kiến sự việc trên em sẽ xử lý như thế nào? nên không được học sinh giỏi. Vì vậy, sau khi bố Tuấn biết kết quả, Tuấn bị bố đánh rất đau và quyền và nghĩa vụ cơ bản của học sinh, biết cách bảo vệ bản thân và giải quyết các vấn đề trong cuộc sống.	- Theo em, hành vi xâm phạm quyền trẻ em sẽ bị xử lý như thế nào?

3.3. Một số giải pháp nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề môn Giáo dục công dân lớp 6 thông qua phương pháp dạy học tình huống

Một là, xây dựng một hệ thống tình huống có tính khoa học, thiết thực, phù hợp với thực tiễn môn học và trình độ nhận thức của người học nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh. Để đạt được hiệu quả trong quá trình triển khai phương pháp dạy học tình huống là phải có tình huống phù hợp, thiết thực, gắn với nội dung bài học. Vì vậy, giáo viên dẫn dắt, tổ chức, điều khiển học sinh tham gia vào tình huống nhưng nếu tình huống thiếu sự hấp dẫn, thiếu sức thuyết phục, ít có giá trị thiết thực với học sinh thì việc đưa tình huống vào giảng dạy không đem lại hiệu quả cao.

Hai là, phát huy tối đa tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học trong quá trình tham gia giải quyết tình huống. Giáo viên cần khơi dậy sự ham thích học tập, tính chủ động, sáng tạo của người học. Giáo viên cần dẫn dắt học sinh nhận thấy được mâu thuẫn của tình huống, hướng dẫn học sinh tìm phương án giải quyết mâu thuẫn đó, tức là giải quyết tình huống. Về phía học

sinh, phải tự tìm tòi tri thức, tìm kiếm thông tin, đưa ra các giả thuyết, hệ thống và điều chỉnh lại toàn bộ tri thức đã có để tìm ra lời giải của tình huống và thu được tri thức mới cho bản thân. Khi học sinh gặp các tình huống, mỗi học sinh sẽ có cách thức giải quyết khác nhau.

Ba là, nâng cao năng lực sư phạm của giáo viên để tổ chức dạy học tình huống đạt hiệu quả cao. Người giáo viên giỏi là giáo viên có kiến thức sâu rộng về chuyên môn. Giáo viên có năng lực chuyên môn tốt sẽ có những phương pháp dạy học đem lại hiệu quả trong quá trình dạy học. Đặc biệt, trong dạy học tình huống, giáo viên phải tự trang bị cho mình thật nhiều kinh nghiệm trong việc xây dựng được những tình huống hấp dẫn, thiết thực; kinh nghiệm trong tổ chức phương pháp dạy học tình huống; kinh nghiệm trong việc phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh thông qua tình huống.

Bốn là, phát huy tối đa hiệu quả của các phương tiện dạy học trong quá trình tổ chức phương pháp tình huống nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh. Các phương tiện, kỹ thuật dạy học đóng vai trò rất lớn trong quá trình dạy học môn Giáo dục công dân. Thông qua các phương tiện dạy học mà học sinh được cung cấp kiến thức một cách đầy đủ, rõ ràng, hấp dẫn, dễ hiểu, dễ nhớ. Phương tiện dạy học làm nội dung bài học sinh động hơn; phát triển năng lực quan sát, năng lực tư duy của học sinh. Vì vậy, trong quá trình xây dựng các tình huống của bài học môn Giáo dục công dân, giáo viên nên sử dụng các phần mềm hiện đại hỗ trợ giáo viên để kích thích, lôi cuốn người học như: Powerpoint, Canva... có thể sử dụng đoạn phim hay, phim tư liệu về kỹ năng sống, về pháp luật, đạo đức để dẫn dắt đến tình huống.

4. Kết luận

Giáo dục công dân là môn học có tính thực tiễn cao, môn học giúp hình thành những năng lực cơ bản của người công dân như: năng lực giao tiếp, năng lực giải quyết vấn đề, năng lực tham gia các hoạt động xã hội... Để đạt được mục tiêu phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho học sinh, giáo viên cần sử dụng nhiều phương pháp dạy học hiện đại, một trong những phương pháp được sử dụng nhiều nhất và phát huy tối đa hiệu quả đó là phương pháp dạy học tình huống. Phương pháp này cần sự chuẩn bị kỹ lưỡng về nội dung bài học, nội dung của các tình huống, về cách thức thực hiện của giáo viên trong giờ lên lớp. Cần sự chủ động tham gia, tích cực tìm hiểu bài học của học sinh. Thông qua việc giải quyết những tình huống đó, học sinh hiểu sâu hơn kiến thức lý thuyết đã được học, biết vận dụng kiến thức để giải quyết nhiều vấn đề trong nhiều ngữ cảnh khác nhau. Từ đó, học sinh rèn luyện cho mình tư duy logic, phân tích, tổng hợp, rèn luyện khả năng lập luận, khả năng tìm và giải quyết vấn đề.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] Q. D. Nguyen, "Teaching methods of Civic Education in high schools - Current situation and solutions," *Journal of theoretical research*, no. 140, pp. 49-53, 2017.
- [2] T. Q. Nguyen, "Some principles in teaching Civic Education subject in the direction of developing capacity for high school students today," *Vietnam Journal of Education*, vol. 512, no. 2, pp. 30-34, 2021.
- [3] T. M. Pham, "Applying project-based teaching method to Civic Education subject for grade 11 at practical high school - Ho Chi Minh City University of Education," *Journal of Science - Ho Chi Minh City University of Education*, vol. 15, no. 1, pp. 162-170, 2018.
- [4] T. T. Cao, T. T. L. Pha, T. H. T. Nguyen, D. T. T. Tran, and D. T. Le, "The current situation of using game method in teaching Civic Education subject for grade 6 in Ho Chi Minh city," *Journal of Equipment and Education*, vol. 2, no. 311, pp. 54-60, 2024.
- [5] T. V. Cong, "The role of Civic Education in building and developing the personality of high school students," *Journal of Equipment and Education*, vol. 1, no. 302, pp. 141-145, 2023.
- [6] D. H. T. Duong, "Using situational exercises in teaching civic education for grade 12," *Teaching and Learning Today Magazine*, no. 1, pp. 48-50, 2021.
- [7] H. P. Hoang, "Using situational teaching method to develop behavioral adjustment capacity for students in civic education subject in secondary school," *Journal of Educational Management Science*, vol. 8, no. 32, pp. 67-71, 2021.

-
- [8] H. T. Nguyen, "Some experiences in combining the situational method with the role-playing method in teaching Civic Education for grade 12," *Journal of Theoretical Research*, no. 140, pp. 59-63, 2017.
- [9] I. F. Kharlamop, *How to promote students' active learning*. Hanoi Education Publishing House, 1978.
- [10] Erwin and T. Dary, *Definitions and Assessment Methods for Critical Thinking, Problem Solving and Writing*, U.S. Government Printing Office, 202-502-7311, 2000.
- [11] D. N. Nguyen, "Designing a toolkit to assess problem-solving and creativity of students in the Northwestern mountainous provinces through project-based learning in chemistry," *Vietnam Journal of Education*, no. 443, pp. 47-53, 2018.
- [12] B. V. Trinh, *Active teaching methods*. Ho Chi Minh City University of Education Publishing House, 2010.
- [13] N. T. Phan, *Teaching and teaching methods in schools*. Ho Chi Minh City University of Education Publishing House, 2005.
- [14] H. V. Le, "Effective application of problem solving method in teaching the subject "Basic principles of Marxism - Leninism" (Part 2) at Ha Tay Pedagogical College," *Vietnam Journal of Educational Sciences*, vol. 18, no. 3, pp. 142-146, 2022.